

Funcțiile notarului public în dreptul privat comparat

Funcțiunile notarului în sistemul de drept francez, elvețian și român

Rezumatul tezei de doctorat

Prima întrebare și cea mai importantă pe care trebuie să o punem atunci când studiem subiectul prezentei teze este ”Ce este acela un notar?”. Să ne imaginăm că un american pune această întrebare unui notar din Europa. Acesta din urmă îi va descrie cu ce se ocupă și care este menirea lui în sistem juridic de drept latin. Dar ce va reține americanul? Aceea că notarul este un jurist, care este numit de către Stat, prin urmare este un funcționar. Atunci când i se va explica rolul notarului în ceea ce privește moștenirile, testamentele, regimurile matrimoniale și divorțurile, va concluziona că notarul este un veritabil consilier de familie (*family counselor*). Dar, americanul nostru va afla că notarul consiliază și are atribuții nu numai în materie de familie, ci și în ceea ce privește dreptul comercial și societățile cu sau fără personalitate juridică. Prietenul nostru de peste ocean se va gândi astfel: notarul consiliază în toate domeniile juridice, este numit de către Stat, dar nu este un funcționar; înseamnă că notariatul este o profesie liberală. Așa este, îi vom răspunde, notarul este o profesie liberală; însă nu complet liberală deoarece numărul notarilor, locațiile lor, modalitatea prin care sunt numiți și tarifele pe care le încasează sunt stabilite și verificate de către Stat.

Să ne imaginăm că același american se pregătește să intre într-un notariat din Franța sau din Elveția. Înainte de a intra, va vedea pe ferestrele biroului notarial numeroase anunți din domeniul imobiliar, cu imobile de vânzare, așa cum vede el în agențiile imobiliare din Statele Unite. Însă va afla că un notar din aceste state poate pune în legătură un vânzător cu un cumpărător, însă nu poate încasa comision și nu are aceleași atribuții ca un agent imobiliar. După ce va intra în interior, va vedea și va auzi pe notar cum își consiliază clienții în ceea ce privește gestiunea patrimoniului lor, va auzi discuții despre taxe și impozite la stat, ipoteci și credite la bancă; deci ar spune că notarul se aseamănă unui bancher privat, care are grija și își sfătuiește clienții cu privire la cea mai bună modalitate de a-și gestiona averile. Din nou, acesta va fi în eroare, deoarece notarul nu oferă aceleași servicii financiare ca și un bancher.

Prin urmare, conform celor de mai sus, notarul nu este un funcționar, dar este numit de către Stat; este o profesie liberală, dar nu complet liberală; biroul său arată câteodată ca o agenție imobiliară dar el nu este un agent imobiliar; nu este bancher, însă oferă și consiliere financiară și patrimonială atunci când i se cere.

Încăpățânat din fire, așa cum sunt toți americanii, prietenul nostru, pentru a înțelege mai bine cum funcționează acest notariat european, va solicita organigrama unei mare societăți notariale din Paris spre exemplu. Și va descoperi cu surprindere că în acest birou își desfășoară activitatea 5, 10, 50, 100 chiar 200 de angajați, că acest birou are o balanță contabilă, asemeni unei întreprinderi comerciale, are departamente specializate pe diferite domenii, tot asemenea unei societăți comerciale, are un consiliu de administrație, o adunare generală a asociaților iar notarul titular al biroului are aceleași atribuții și se comportă asemenea unui director de societate. Însă, deși se comportă astfel, el nu este un veritabil director de fabrică spre exemplu, deoarece este numit de către Stat, tarifele încasate de toți notarii din birou sunt stabilite de către Stat și sub tutelă statului, iar întreaga ”întreprindere” nu poate efectua operațiuni comerciale decât cu titlu de excepție.

Concluzia americanului: notariatul este o construcție hibridă, cu prea multe aspecte pentru a putea fi catalogat într-o singură categorie. Dacă mai amintim și faptul că, pentru a ajunge notar, trebuie să treacă câțiva ani de teorie și practică, este clar pentru un străin sistemului nostru de drept că îi va fi greu să înțeleagă exact cu ce se ocupă acesta. Aceeași dilemă o poate avea în egală măsură, dacă stăm bine și ne gândim, inclusiv un cetățean al statelor care au sistemul notarial de tip latin.

Deși poate părea dominată de un cartezianism exagerat, greu de înțeles într-o lume în care riscul cât mai mare în toate domeniile este asimilat cu succesul, profesia de notar, cu statutul său divers, a supraviețuit secole la rând și este implementată, sub diferite forme, în majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene și nu numai. Această supraviețuire are o singură explicație: notarul răspunde unei nevoie clare a societății.

Tocmai pentru a descoperi aceste nevoie, dar și a studia, prin metodă comparativă, notarul atât ca profesionist al dreptului, dar și ca participant la viața cetății, am ales trei sisteme de drept pe care le-am considerat reprezentative: cel francez, deoarece Franța reprezintă locul de naștere și un etalon al dreptului notarial; cel elvețian, deoarece Elveția, care nu este membru al Uniunii Europene, cunoaște toate cele trei sisteme notariale principale pe care le găsim în întreaga lume; cel românesc, ca sistem de drept național al autorului.

Lucrarea își propune să ofere cititorului o introspecție a meseriei de notar în aceste sisteme, coroborând rigoarea și raționalismul textelor legale privind funcționarea și competențele notarului cu empirismul funcțiunilor sale și a nevoilor societății care a determinat legiuitorul să ”rupă” o parte din atribuțiile judecătorului și să le ofere unui profesionist independent, așa cum este notarul.

Pe lângă introducere și concluzii, teza este structurată în două mari părți:

Prima parte, având denumirea generică de *Prolegomene la instituția notarului*, are ca scop a oferi cititorului un scurt istoric al instituției notarului, din momentul apariției sale, la nivelul de scrib, și până în zilele noastre. Scopul este de a înțelege din punct de vedere istoric evoluția conceptului de notar, de a înțelege care sunt nevoile sociale care au dus la apariția notarului și, mai presus de aceste aspecte, de a invita cititorul să facă diferite conexiuni cu privire la funcțiunile pe care le are notarul în zilele noastre. A doua secțiune a primei părți își propune să ofere o serie de perspective, mai mult sau mai puțin hermeneutice, cu privire la diferite aspecte sociale și personale în care notarul își pune amprenta: perspectiva sociologică, antropologică, filosofică și etnologică.

A doua parte a tezei, care constituie corpul lucrării, este formată din 5 capitole, fiecare tratând câte un aspect al funcțiunilor notarului, de la definiția acestuia, la principiile care stau la baza activității sale, la modalitățile de organizare a activității notariale, atât la nivel național, cât și la nivel regional precum și individual, fiecare dintre aceste aspecte fiind analizate din perspectiva fiecărui sistem de drept studiat. Capitolele IV și V din această parte a lucrării își propun să prezinte cititorului modalitatea practică prin care se desfășurează actele notariale, accentul principal fiind pus

pe procedura autentificării care, în afară de sistemul român, reprezintă practic principală calitate a notarului public. De asemenea, se realizează o introspectivă într-una dintre cele mai obsedante teme ale zilelor noastre, și anume cum influențează Inteligența Artificială (AI) activitatea notarială.

Notarul este înainte de toate un jurist. Pentru a ajunge în funcție trebuie să urmeze o serie de etape teoretice și să urmeze studii de specialitate, însă competența sa tehnică astfel dobândită nu reprezintă decât fundația meseriei; aceasta nu este suficientă pentru a fi un bun notar. El trebuie de asemenea să-și dezvolte capacitatea de a asculta și a înțelege oamenii. Prin urmare el trebuie să îmbine competențele teoretice cu cele umane.

Notarul are obligația de a-și consilia clienții. Această consiliere trebuie să fie în primul rând imparțială; este de esența meseriei de notar să urmărească interesul clienților săi, fără însă a favoriza pe vreunul, să îi asculte, să înțeleagă solicitările lor și să îi sprijine în a-și îndeplini proiectele. Rolul de consilier nu este același cu al celui care ia deciziile. Notarul trebuie să fie un sprijin, să prezinte clienților ce opțiuni au la dispoziție și să le fie alături atunci când aceștia aleg una dintre ele.

Notarul nu este un comerciant care are ca scop să-și vândă serviciile unui client. El este un ofițer public care se supune unui statut în societate. Acesta din urmă nu are rolul de a-l proteja pe notar, ci de a-i proteja clienții. Statutul notarului public în societate, nu numai în cea românească, ci în majoritatea statelor cu sistem notarial de tip romano-germanic, a fost mereu criticat, mai ales din două perspective: existența unui număr limitat de notari (*numerus clausus*) și a practicării unor tarife prestabilite de către Stat. Atunci când îi soliciți unui simplu cetățean să caracterizeze meseria de notar, cu siguranță că se va referi la una dintre aceste două aspecte care, fie că nouă notarilor, ne place sau nu, sunt totuși o realitate.

Numerus clausus reprezintă o limitare a libertății de exercitarea a profesiei într-o anumită localitate: notarul este numit și instalat într-o locație de către Ministerul Justiției. Notariatul conferă un sistem de garanții foarte eficient împotriva eventualelor prejudicii care ar fi cauzate de către notari clienților lor. Acest sistem de garanții, prezent în toate notariatele lumii, este finanțat tot de către notari, iar această solidaritatea financiară, care îl protejează pe client, impune existența unui

control în numirea notarilor. Totodată, serviciul notarial, fiind un serviciu public, trebuie să fie asigurat uniform, pe întreg teritoriul unui stat, această uniformitate fiind în responsabilitatea Statului. Libertatea de a desfășura o activitate, deși reprezintă fundamentul oricărui stat democratic și civilizat, se manifestă în cazul notarilor ca un element împotriva interesului clientului. Astfel că o libertatea de instalare a notarilor în orice locație a distruge această garanție și accesibilitate pe care o oferă notariatul la momentul actual.

Meseria de notar este de așa natură, încât duce în mod inevitabil la apariția unei relații de încredere și intimitate între acesta și clienții săi. Aceștia au ocazia de a asista pe clienți în cele mai importante momente din viața lor: căsătoria, cumpărarea unui bun, divorțul sau decesul. Firește, nu toate momentele acestea sunt momente de fericire, ci unele, precum decesul, sunt momente de tristețe în familie. Din acest motiv putem afirma că relația dintre notar și clientul său are un caracter "real". Notarul contribuie, în aceste momente, la crearea unui legături juridice în paralel cu legătura afectivă care îi unește pe clienți, iar bucuriile lor în mod inevitabil ajung să fie transmise și notarului care instrumentează spre exemplu, actul de vânzare a primului apartament cumpărat împreună de un cuplu proaspăt căsătorit.

Întâlnim, ca notari, foarte mulți clienți care trec prin biroul nostru. Firește, nu toți ne marchează cu aceeași intensitate și, bineînțeles, nu toți ne marchează în sensul bun. Unii ne încarcă cu energie pozitivă alții, deopotrivă, ne consumă această energie. Această legătură cu clientul se clădește în timp, și reprezintă, în esență, baza afectivă a meseriei de notar.

Unele proceduri notariale pe care le instrumentăm sunt plasate în momente fericite din viața clienților. Vorbim aici, spre exemplu, despre achiziția unui unei locuințe, sau despre o vizită pe care un cuplu îl face la notar înainte de a se căsători. Firește, o consultație la notar înainte de căsătorie, nu este obligatorie, așa cum este consultarea unui doctor, însă este recomandată pentru a permite cuplurilor să își aleagă regimul matrimonial cel mai potrivit pentru situația lor materială. Este un semn de modernism și înțelepciune din partea viitorilor soți să facă acest pas. Rolul notarului în această situație este de a le explica ce opțiuni au la dispoziție: poate în cazul anumitor cuplurile, mai

indicată este o separație de bunuri decât regimul comunității legale. Rolul notarului de a își consilia clienții este asemănător astfel rolului pe care îl are un pedagog față de elevii lui: trebuie să le explice clienților ce zice legea, deoarece limbajul juridic, asemeni oricărui limbaj profesional, conține multe detalii tehnice care nu sunt accesibile tuturor; în plus, specificitatea limbajului juridic este aceea că anumiți termeni, deși au corespondent în limbajul comun, nu semnifică același lucru (spre exemplul termenul de ”fructe” în limbajul comun are semnificația unui produs vegetal, or în limbaj juridic, fructul unui bun poate reprezenta inclusiv chiria încasată din închirierea unui apartament).

Cu toate acestea, rolul notarului nu se rezumă doar la un simplu ”traducător” al limbajului juridic. Consilierea corectă a clienților presupune că notarul trebuie să se identifice cu aceștia, să se pună în locul lui, să prezinte care sunt variantele cele mai bune pentru ca o persoană să-și ducă la îndeplinire planul pe care îl are, însă în același timp să păstreze distanța, astfel încât să nu influențeze în niciun fel decizia clientului. Aceasta aparține exclusiv lui. Spre exemplu, în cazul în care un doctor dorește să achiziționeze un apartament, pentru a-l transforma în cabinetul său de consultații, pe lângă elementele de siguranță juridică la care trebuie să fie atent notarul (să verifice cartea funciară, situația fiscală a apartamentului și a imobilului în care este situat acesta etc.), acesta trebuie să pună în vedere cumpărătorului și variantele de achiziție ale acestuia pe care el le are la dispoziție: va fi mai avantajos să cumpere apartamentul pe cabinet? Ca bun propriu? Împreună cu soția? Pe persoană fizică sau juridică? etc.

Firește există și proceduri notariale care intervin în momentele mai puțin fericite din viața unui om, cum este cazul unei moșteniri sau a unui divorț. Rolul notarului în aceste situații este de a fi alături de clientul său și a-i ușura, din punct de vedere administrativ, această etapă din viața sa. Firește, un astfel de moment nu este plăcut pentru nimeni, iar, deși la prima vedere nu pare important, necesitatea intervenției notarului pentru a reglementa situația patrimonială a defunctului sau a foștilor soți este vitală. Aceste proceduri nefericite se termină, de regulă, prin încheierea unui partaj. Notarul trebuie să se asigure că procedura partajului se desfășoară într-un cadru calm și

armonios, și, chiar și atunci când există situații tensionate, acesta trebuie să-și pună la treaba calitățile umane și psihologice, pentru ca ai săi clienți să ajungă la un acord echitabil.

Meseria de notar îți oferă însă șansa de a cunoaște mulți oameni, fiecare diferit în felul său. Relaționarea umană implică faptul că interacțiunile dintre notar și clienții săi nu sunt toate la fel. Oamenii sunt diferiți. Astfel, capacitatea fiecăruia de a înțelege anumite aspecte diferă, în funcție de mai mulți factori: educația persoanei, dacă are sau nu studii juridice; limbajul notarului trebuie astfel să fie adaptat în funcție de interlocutor. Intervine astfel, cu fiecare client pe care îl întâlnim, o senzație, un "feeling" cum că ne facem treaba bine sau nu, cum că acesta ne înțelege explicațiile sau nu. A avea această calitate, acest "feeling" cu fiecare om pe care îl întâlnești, a-ți cultiva această caracteristică și a o folosi în meseria ta, reprezintă una dintre cheile succesului în breaslă, deoarece știind să vorbești cu fiecare cetățean care apelează la serviciile tale, cu timpul vei clădi cel mai important "asset" în această meserie, și anume încrederea clienților tăi.

BIBLIOGRAFIE

I. Tratat, cursuri și lucrări juridice

Amboulou, Hygin Didace, *Le notaire et le service public*, Editura L Harmattan, Paris, 2008.

Andrier, Nathalie, *Notaires: des hommes, des femmes, des relations humaines*, în publicația *Notaires, la plume et le sceau*, Editura Prat editions, Paris, 2010.

Ankum, Hans, *Les tabellions romains, ancetres des notaires modernes* în *Atlas du notariat*, Editura Wolters Kluwer, Deventer, 1989.

Arnauld, Marie Paule, Jacques Laurend, *Le Notaire au siècle des Lumières*, Editura A. M. Métailié, Paris, 1988.

Aubert, Jean-Luc, *La responsabilité civile des notaires*, Editura Defrenois, Paris, 2008.

Aughuet, Charlotte, Matthieu, Van Molle, Helene, Casman, Philippe, de Page, Isabelle, de Stefani, Elise, Grosjean, Lorette, Rousseau, Laurent, Sterckx, Fabienn, Tainmont, Pierre, Van den Eynde, *Le notaire face aux réformes des régimes matrimoniaux et des successions*, Editura Larcer, Paris, 2019.

Aynes, Laurent, *L'authenticite*, ediția a 2-a, Editura Documentation Francaise, Paris, 2014.

Baumgartner, Fabrice, *Avocat-Les opinions juridiques*, în revista *La semaine juridique*, articolul *Procedures*, iunie 2005.

Bălan, Marius, *Drept Constituțional și Instituții Politice*, Editura Hamangiu, București, 2015.

Bărbat, L., *Histoire de la Ville de Chlons-sur-Marne et de ses Monuments*, Editura Imprimerie et Librairie de T. Martin, Paris, 1855.

Bărbieru, Carmen Nicoleta, *Tehnica redactării unui contract*, Editura Universul Juridic, București, 2023.

Bârsan, Corneliu, *Drept civil. Drepturi reale principale*, ediția a 5-a, Editura Hamangiu, București, 2023.

Berge, E. D., *Historie du Notariat...-Primary Source Edition*, Editura Imprimerie de Le Normant, Paris, 1815.

Biguenet, Cecile Mauriel, *Responsabilite civile des Notaires*, Editura Francis Lefebvre, 2017.

Bohnet, Françoise, *Droit des professions judiciaires*, Editura Neuchâtel, Neuchâtel, 2014.

Bohnet, Françoise, Martenet, Vincent, *Droit de la profession d'avocat*, Editura Stampfli, Berna, 2009.

Boilă, Lacrima Rodica, Luntraru, Bianca, *Tratat de drept civil. Teoria Generală a Obligațiilor*, Editura C.H. Beck, București, 2023.

Bonomi, Andreea, Wautelet, Patrick, *Le droit européen des successions*, Editura Etablissement Emile Bruylant, Bruxelles, 2016.

Bourassin, Manuella, Dauchez, Corine et Pichard, Marc, *Notariat et numérique*, Editura LexisNexis, Paris, 2022.

Boroi, Gabriel, Stancu, Mirela, *Drept procesual civil*, ediția a 6-a, Editura Hamangiu, București, 2023.

Boroi, Gabriel, Anghelescu, Carla Alexandra, *Curs de drept civil. Partea generală*, ediția a 3-a, Editura Hamangiu, București, 2021.

Brandli, Gian, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, Ediția a 2-a, Zurich.

Briciu, Traian Corneliu, Ciobanu, Viorel Mihai, Dinu, Claudiu Constantin, *Drept procesual civil*, ediția a 3-a, Editura Universul Juridic, București, 2023.

Brückner, Christian, *Schweizerisches Beurkundungsrecht*, Editura Schulthess, Zurich, 1993.

Burdick, William Liversey, *The Principles of Roman Law and their relation to Modern Law*, Editura The Lawbook Exchange, Londra, 2004.

Burke, D. Barlow, Jr & Jefferson K. Fox, *The notaire in North America: A short Study of the Adaptation of a Civil Law institution*, Tul. R Rev., 1976.

Carlen, Louis, *Notariatsrecht der Schweiz*, Editura Schulthess Polygraphischer Verlag, Zurich, 1976.

Cellier-Dufayel, Narcisse-Honoré, *La philosophie du notariat, ou Lettres sur la profession de notaire*, Editura Imprimerie de F. Marie, Paris, 1832.

Cesoni, Maria Luisa, *La luttie contre le blanchiment en droit belge, suisse, française, italien et international*, Editura Bruylant, Bruxelles, 2013.

Chelaru, Ioan, Chelaru, Ana-Luisa, *Drept internațional privat român*, Editura Universul Juridic, București, 2022.

Christe, Pierre, *Le notariat jurassien*, Editura Revue Juridique de Jura, Jura, 1991.

Ciucă, Valerius M, *Drept roman. Lecțiuni. Ediția a II-a addenda, corrigenda et incrementa*, Volumul I, *Lecțiuni Prolegomene*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași, 2014.

Ciucă, Valerius M, *Drept roman. Lecțiuni. Ediția a II-a addenda, corrigenda et incrementa*, Volumul II, *Lecțiuni Prolegomene*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași, 2014.

Ciucă, Valerius M., *Drept privat comparat. Lecțiuni Prolegomene*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași, 2019.

Ciucă, Valerius M., *Lecții de hermeneutică juridică*, Editura Axis, Iași, 2003.

Clavel, Sandrine, *Le pouvoir d'injonction extraterritorial des juges pour le règlement des litiges privés internationaux*, Editura Mayer, Paris, 1999.

Claudet, A., *Rapport national d'Angleterre*, Notarius international 2/2002.

Coffinet, Georges, *Le notariat en 1610 comparé avec le notariat actuel*, Editura V. Giard & E. Briere, Paris, 1910.

Colin, Thierry, *Le notaire français et le notaire suisse face a l'Europe*, Editura Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1993.

Colomb, V.A., *Le Gnomon*, Revue Internationale d'Histoire du Notariat, no. 71.

Cornu, Gérard, *Vocabulaire Juridique; Association Henri Capitant, ediția a 13-a*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 2003.

Costea, Maria Ioana, *Evaziunea Fiscală*, Editura Hamangiu, București, 2019.

Coulomb, Catherine, *Guide des relations entre le notaire et ses clients: Rôle et missions - Coût - Responsabilités - Règlement des litiges*, Editura Puits Feluri, 2006.

Courbe, Patrick, *Droit international privé*, Editura Hachette, Paris, 2020.

Creț, Daniela Cristina, *Drept procesual civil. Partea specială*, Ediția a 2-a, Editura Casa Cărții de Știință, București, 2022.

Crône, Richard, *La responsabilité pénale du notaire*, Editura Solution Notaires, Paris, 2004.

D'Aumeries, Sylvie, *La responsabilité civile du notaire et son assurance, Etude de droit vaudois*, Thèse Lausanne, Lausanne 1980.

Dariescu, Cosmin, *Fundamentele dreptului internațional privat*, Ediția a V-a, editura Universul Juridic, București, 2018.

Deak, Francisc, Mihai, Lucian, Popescu, Romeo, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2023.

Deak, Francisc, Popescu, Romeo, *Tratat de drept succesoral*, Editura Universul Juridic, București, 2019.

de Charette, Laurence, & Denis Boulard, *Les notaires*, Editura Robert Laffont, Paris, 2010.

de Crisnay, Christian Bastard, *Petit et grand secrets d'un notaire*, Editura L'Archipel, Paris, 2012.

de Ferrière, Claude Joseph, *La science parfaite des notaires*, Tomul I, Editura C. Osmont, Paris, 1728.

Delmas, Corinne, *Les notaires en France: Des officiers de l'authentique entre héritage et modernité*, Editura Presses universitaires de Rennes, Rennes, 2019.

Denisart, Jean Baptiste, *Collection de decisions nouvelles et de notions relatives a la jurisprudence actuelle*, Tomul IV 1771.

Debbasch, Charles, Bourdon, Jacques, Pontier, Jean-Marie, Ricci, Jean-Claude, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, ediția a 4-a, Editura Economica, Paris, 2001.

de Poulpiquet, Jeanne, *La responsabilité civile et disciplinaire des notaires*, Editura Librairie générale de droit et de jurisprudence, colecția Bibliothèque de droit privé, Paris, 2010.

Depraz, Alex, *La forme authentique en droit fédéral et en droit cantonal comparé*, Thèse Lausanne, 2002.

Diaconescu, Șerban, Vasilescu, Paul, *Introducere în drept civil*, Volumul I, Editura Hamangiu, București, 2022.

- Durac, Gheorghe, *Drept procesual civil. Partea Generală*, Editura Hamangiu, București, 2021.
- Fabre, Euryale, *Origine & institution du notariat à l'Académie des sciences, belles-lettres et arts, Clermont-F*, Editura Imprimerie de Thibaud-Landriot Freres, Paris, 1849.
- Faggion, Lucien, Anne, Mailloux, Laure, Verdon, *Le notaire- Entre métier et espace public en Europe VIIIe-XVIIIe siècle*, Editura Presses universitaires de Provence. Aix en Provence, 2017.
- Farag, Shawki M., *Ancient Egypt: The Development of Record Keeping in the Old kingdom*, The American University in Cairo Press, Cairo, 2003.
- Favre, Lise, *De la plume d'oie à l'ordinateur: une brève histoire du notariat vaudoise*, Editur Mélanges, Geneva, 2005.
- Fenger, Ole, *Notarius Publicus: Les Notaires Dans L'Europe Medievale*, Editura Aarhus University Press, Aarhus, 2001.
- Ferre-Andre, Sylvie, Jean-Yves, Camouz et alii, *Notaire*, Editura Dalloz, Paris, 2020.
- Filipescu, Ion, Filipescu, Andrei, *Tratat de drept internațional privat*, Editura Universul Juridic, București, 2008.
- Flour, Jacques, *Sur une notion nouvelle de l'authenticité ((Commentaire des articles 11 et 12 du décret no 71-941 du 26 novembre 1971)*, Editura Repertoire Defrénois, Paris 1972.
- Fodor, Maria, *Drept procesual civil*, ediția a 2-a, Editura Universul Juridic, București, 2022.
- Fongaro, Eric, Péroz, Hélène, *Droit international privé patrimonial de la famille*, ediția a 3-a, Editura Lexis Nexis, Paris, 2023.
- Fortier, Dominique, *Les notaires dans la Révolution*, Revista Le gnomon, Ediția 27, 1989.
- Galant, Estelle, *L'office du notaire en droit international privé*, Editura Dalloz, Paris, 2022.
- Ganthier, L., *Le Guide du clerc de notaire, depuis le premier jour de son stage jusqu'à sa nomination*, Editura Hachette Livre BNF, Paris, 2018.
- Gauch, Peter, Schluep, Walter, Jorg, Schmidt, Emmenegger, Susan, *Schweizerisches Obligationenrecht allgemeiner Teil*, Editura 10, Zurich/Bâle/Geneva, 2014.
- Genoiu, Iliora, *Dreptul la moștenire*, Editura C.H.Beck, București, 2023.
- Gimenez-Arnau, Enrique, *Derecho Notarial Español*, Universidad Notarial Argentina, Buenos Aires, 1967.
- Girberger, Daniel, Anton, Heini, *Zürcher Kommentar zum IPRG. Kommentar zum Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (IPRG) vom 18. Dezember 1987*, Editura Schulthess, Zurich, 2004.
- Glandas, Renè, *La garantie collective des notaires*, Paris, 1936.

Guegang, Maitre, Guegang Ghomo, *La responsabilité des notaires: Pour un régime spécifique de responsabilité*, Editura L'Harmattan, 2018.

Guillaumé, Johanna, *L'office du notaire en droit international privé* în revista Journal du droit international "Clunet", numărul 01, ianuarie 2020.

Hermann, Claude, Walter Johns, *Babylonian Law — The Code of Hammurabi*. A 11-a Ediție a Enciclopediei Britannica, Londra, 1910-1911.

Herrnberger, Olivier, Vareille, Bernard, *Notaires, qu'avez-vous fait des réformes ?*, în publicația Defrenois numărul 202w9/09.septembrie.2021, Paris.

Heuze, Vincent, Mayer, Pierre, Remy, Benjamin, *Droit international privé*, Editura LGDJ, Paris, 2019.

Hilaire, Edme, Garnier-Deschêne, *Traité élémentaire de notariat*, Paris, 1808.

Hilaire, Jean, *La science des notaires*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 2000.

Honsell, Heinrich, Vogt Nedim, Peter, Geiser, Thomas, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch I und II, Commentaire bâlois*, ediția a 4-a, Editura Helbing Lichtenhahn, Bâle, 2011.

Ionaș, Diana-Geanina, *Drept notarial*, Editura Universul Juridic, București, 2021.

Ionașcu, Aurelian, *Probele în procesul civil*, Editura Științifică, București, 1969.

Jeandin, Etienne, *La profession de notaire*, Editura Schultess, Zurich, 2017.

Jörg, Schimdt., *Grundlagen zum Beurkundungsverfahren* în La procédure d'instrumentation des actes authentiques , Zurich, 2007.

Jugastru, Călina, *Drept civil. Obligații*, Editura Hamangiu, București, 2023.

Kejriwal Surabhi, Mahajan Saurabh, *Blockchain and real estate. Mining unexplored terrain*, Editura Deloitte, Olanda, 2017.

Laffont, J. et alii, *Le notaire, le paysan et la terre dans la France méridionale à l'époque moderne*, Editura Presses universitaires de Mirail, Mirail, 1999.

Lambert Alain, *L'office notarial augmenté ou le notaire a distance*, Editura Defrénois, Paris, 2018.

Laurent-Bonne, Nicolas, *Pour une histoire prospective du notariat française*, Editura Lexis Nexis, Paris, 2016.

Lauret, Jean Claude, Lasierra Raymond, *Le juge et le notaire*, Editura Balland, Paris, 1972.

Lazăr, Augustin, Predescu, Ovidiu, Duțu, Mircea, *Ministerul public-Istorie și perspective*, Editura Universul Juridic, București, 2017.

Le Coq, Vincent, Anne-Sophie Poiroux, *Les notaires sous L'Occupation (1940-1945) Acteurs de la spoliation des juifs*, Editura Nouveau Monde, Paris, 2015.

Lelong, Patrick, *Votre notaire mode d'emploi : Famille, logement, épargne*, Editura Balland – Jacob-Duvernet, Paris, 2001.

Leloup Laurent, *Blockchain, La révolution de la confiance*, Editura Eyrolles, Paris, 2017.

Leș, Ioan, *Organizarea sistemului judiciar, a avocaturii și a activității notariale*, Editura Lumina Lex.

Lenouvel, Henri, Poumarède, Matthieu, *Les délais de la vente d'immeuble* în publicația *Droit et Ville*, numărul 86 2/2018, Editura Institut des Etudes Juridiques de l'Urbanisme, de la Construction et de l'Environnement, Paris.

Leș, Ioan, Durac, Gheorghe, Ghiță, Daniel, Hurubă, Eugen, Speriu, Vlad Alin, Stoica, Adrian, Tabacu, Andreea, *Drept procesual civil*, Editura Universul Juridic, București, 2021.

Mackay, Julien S., *Notaires et patriotes, 1837-1838* Editura Septentrion, Lille, 2006.

Macovei, Codrin, Bărbieru, Carmen Nicoleta, *Repere ale activității biroului notarial*, Editura Universul Juridic, București, 2011.

Macovei, Codrin, Bărbieru, Carmen Nicoleta, *Activitatea notarială. De la teorie la practică*, Editura Universul Juridic, București, 2018.

Macovei, Codrin, Dobrilă, Mirela Carmen, *Drept civil. Contractele translativ de proprietate*, Editura Universul Juridic, București, 2019.

Macovei, Codrin, Macovei, Ioan, *Dreptul special al contractelor*, Editura Universul Juridic, București, 2022.

Macovei, Ioan, *Tratat de drept internațional privat*, ediția a 2-a, Editura Universul Juridic, București, 2023..

Malavet, Pedro A., *Counsel for the situation: The Latin Notary, A Historical and Comparative Model*, Georgetown University Law Center, Washington D.C., 1994.

Martí, Hans, *Notariatsprozess*, Editura Neuwere, Berna, 1989 (citat Notariatsprozess).

Martí, Hans, *Bernisches Notariatsrecht*, Editura Stämpfli Verlag, Berna, 1984 (citat Marti Hans BN).

Martin-Suhamy, Marion, *Notaires- la plume et le sceau*, Editura Prat Editions, 2010.

Martroye, Louis-François-Xavier, *La morale du notariat: Considéré dans son utilité sociale...*, Editura Imprimerie de V. J.-J. Vanderborght, Marcue aux poulets, 1842.

Mazeaux, Hentri și Leon și Tunc, André, *Traité théorique et pratique de la responsabilité civile délictuelle et contractuelle*, Editura Montchrestien, ediția a 6-a, Paris, 1965.

- Măță, Dan Constantin, *Drept administrativ, Volumul I*, Editura Universul Juridic, București, 2022.
- Montjouvent, Philippe, *Depouiller les archives de notaires*, Editura Autrement, Paris, 2004.
- Michaux-A, *Guide-pratique pour la rédaction de tous les actes des notaires*, Editura Hachette Livre BNF, Paris, 2018.
- Mihailovici, Cosmin, *Notarul public. Destinul unei profesii*, Editura Notarom, București, 2015.
- Milo, Max, *Manifeste contre les notaires*, Editura Max Milo, Paris, 2011.
- Moldovan, Carmen, *Drept internațional public. Principii și instituții fundamentale*, Ediția a 3-a, Editura Universul Juridic, București, 2022.
- Morddel, Anne, *French Notaires and Notarial Records*, Editura Morddel Editions, Londra, 2017.
- Moreau, Alain, *Le notaire dans la société française d'hier à demain*, Editura Economica, Paris, 1999.
- Mooser, Michel *Le droit notarial en Suisse*, Editura Stampfli Editions SA, Ediția a 2-a, Berna, 2014.
- Mousnier, Roland, *La venalite des offices sous Henri IV et Louis XIII*, Editura Presses Universitaires de France, Paris, 1971.
- Murzea, Cristinel, Poenaru, Emil, *Procedura succesorală notarială*, Ediția a 2-a, Editura C.H. Beck, București, 2008.
- Müller, Leonard, *Die Haftung der Urkundsperson: mit besonderer Berücksichtigung des aargauischen Rechts*, Editura Schulthess, Zurich, 2000.
- Năstase, Adrian, Aurescu, Bogdan, *Drept internațional public. Sinteze*, Ediția a 9-a, Editura C.H. Beck, București, 2018.
- Negrilă, Daniela, *Divorțul prin procedura notarială. Studii teoretice și practice*, Editura Universul Juridic, București, 2014.
- Negrilă, Daniela, *Moștenirea în Codul Civil. Studii teoretice și practice*, Editura Universul Juridic, București, 2018.
- Neron, Gisele, *Victimes de notaires*, Editura Michel Lafon, Neuilly sur Seine, 2000.
- Nicolae, Marian, *Drept civil. Teoria Generală*, Editura Solomon, București, 2017.
- Odile-Mergnac, Marie, *Archives de notaires et genealogie; Les basiques*, Editura Archives Cult, Paris, 2020.
- Onimus Aurélien, *La blockchain, une révolution dans l'immobilier*, Editura Eyrolles, Paris, 2020.

- Papandreou-Deterville, M.France, *Le droit anglais des biens*, Editura LGDJ, Paris 2004.
- Picard, Maurice, *La gestion d'affaires dans la jurisprudence contemporaine, gestion d'affaires et responsabilité notariale*, revista Revue trimestrielle de droit civil, Ediția 1921.
- Pierre, Phillipe, *Responsabilité des notaires*, Editura Dalloz, Paris, 2020.
- Pillebout, Jean Francois, Frederic Hebert, CSN , *Code Notarial*, Editura LexisNexis, Paris 2021.
- Piotet, Denis, *Influences de la Loi de ventôse sur les notariats helvétiques ?*, Editura Melanges, Geneva, 2005.
- Popa, Florin Ionuț, Moise, Alin Adrian, *Legea notarilor publici. Comentariu pe articole*, Editura Solomon, București, 2016.
- Popa, Ionuț Florin, *Forma autentică în contracte – abordarea Codului Civil*, în lucrarea *5 ani de Cod civil. Prespectiva notarială*, Editura Monitorul Oficial, București, 2016.
- Popa, Ioan, Moise, Alin Adrian, *Drept notarial. Organizarea activității. Statutul notarului. Proceduri notariale*, Editura Universul Juridic, București, 2013.
- Popa, Ioan, *Tratat privind profesia de magistrat în România*, Editura Universul Juridic, București, 2007.
- Popa, Ioan, *Drept civil. Moșteniri și liberalități*, ediția a 2-a, Editura Solomon, București, 2022.
- Popescu, Dan Andrei, Oprea, Elena Alina, *Drept internațional privat*, Editura Hamangiu, București, 2023.
- Popescu, Roxana Mariana, *Drept internațional public. Noțiuni introductive*, Editura Universul Juridic, București, 2023.
- Prevost, Xavier, *Registrum Lombardorum, Le premier Registre Notarial des Archives de L'Etat de Fribourg*, Editura Schwabe Verlag, Bâle, 2016.
- Puie, Oliviu, *Tratat de contracte civile*, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Raymon Gregory, *Première vente immobilière vic Blockchain en France*, revista Capital, 25 iunie 2019.
- Ready, N.P., *Brooke's Notary*, Editura Sweet and Maxwell, Londra.
- Rebeca, Ion, *Drept internațional privat european*, Editura Hamangiu, București, 2019.
- Reyerson, Kathryn L., *Medieval Notaries and Their Acts: The 1327-1328 Register of Jean Holanie (Teams Documents of Practice)*, Editura Medieval Institute Publications, Western Michigan University, 2004.

Reynis Bernard, *Actualité et avenir de l'acte authentique électronique*, Editura Defrénois, Paris, 2023.

Ripert, Georges, Boulanger, Jean, *Traité élémentaire de droit civil*, Editura LGDJ, Paris, 1951.

Rouzet, Gilles, *Précis de déontologie notariale*, Editura Presses Universitaires de Bordeaux, Bordeaux, 1999.

Roșu, Claudia, *Drept procesual civil. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2023.

Sagaut, Jean François, Mathias, Latina, Jean Francois, Humbert, *Deontologie notariale*, Editura Repertoire Defrenois, Paris, 2017.

Saint-Hilaire, Alexandre Jeannest, *Du notariat et des offices*, Editura Durand Libraire editeur, Paris, 1858.

Sandars, Thomas Collett, *The Institutes of Justinian*, Editura John W. Parker and Son, Londra.

Santschi, Daniel, *Die Austandspflicht des Notar*, Thèse Bern, 1991.

Sarlat, Jean-Jacques, Pierre Seillan, Bruno Voisin, Benoît Renaud, Xavier Daudé, Jean Tarrade, Philippe Mercadier, Pierre Tajan, Sébastien Luquet, Hanin Gillès De Pélichy, Bernard Monassier, Françoise Calmelssentenac, Benoît Van Themsche, Mario-Jean Ossola, Paul Amann, Paul-André Soreau, Patrick Serlooten, Alix Filipowicz, Gabriel Bresson, Alain Géraldy, François Teston, Nathalie Vidal-Alandete, Didier Krajewski, Romain Laffontan, Claude Graulière, Pierre-Luc Vogel, Nathalie Andrier, Aude Seillan, Isabelle Haramburu, Marie-Hélène Kraft-Faugère, Pierre Beaudran, François Faugère, Christophe Jankowiak, *Notaires d'hier et d'aujourd'hui: Réactions contemporaines au "testament" de Maître Jean-Baptiste Seillan, notaire de 1777 à 1830 et maire de Mirande (Gers) durant la Révolution*, Editura LexisNexis, Paris, 2019.

Sauzet, Robert, *LE NOTAIRE ET SON ROI.: Etienne Borrelly (1633-1718) un Nîmois sous Louis XIV*, Editura Plon, Paris, 1998.

Sas, Constantin, *Activitatea notarială pe înțelesul tuturor-Ediția a II-a actualizată și completată*, Editura Notarom, București, 2013.

Savatier, Renè, *Traité de la responsabilité civil en droit français civil, administratif, professionnel, procédural*, Editura LGDJ, Paris, 1951.

Schmid, Jorg, *Die Öffentliche Beurkundung von Schuldverträgen*, These, Fribourg, 1988.

Schneider James, Blostein Alexander, Lee Brian, Kent Steven, Groer Ingrid, Beardsley Eric, *Profiles in innovation Blockchain putting theory into practice*, 26 mai 2016 GoldmanSachs.

Schnyder, Thierry, Steiner, Flurina Maria, Murmann, Fabienna, Guntern, Volken Deborah, Schnyder, Samira, *Le notaire en Valais*, Editura Weblaw, Berna, 2020.

Steer, Francis W., *Scriveners' Company Common Paper 1357-1628 With A Continuation To 1678*, Editura London Record Society, Londra, 1968.

Steinauer, Henri Paul, *La forme authentique en droit fédéral* în revista *Journée juridique à l'intention des notaires*, Fribourg, 1989 (citat Henri Steinauer, *La forme authentique*).

Steinauer, Henri Paul, *Le droit des successions*, Editura Stampfli, Berna, 2006 (citat Henri Steinauer, *Successions*).

Steinauer, Henri Paul, *La procédure d'instrumentation des testaments publics, des pactes successoraux, des contrats de mariage et des conventions sur les biens*, în *La procédure d'instrumentation des actes authentiques*, Zurich, 2007 (citat Henri Steinauer, *La procédure*).

Stevens, Fred, *La loi de ventôse contenant organisation du notariat et sa genèse*, Editura Bruylant, Bruxelles, 2004.

Stoffel, Walter, *L'instrumentation des actes authentiques en droit des sociétés*, în *La procédure d'instrumentation des actes authentiques*, Zurich, 2007.

Stoica, Adrian, Beleniuc, Valentin, *Manual de drept civil. Teoria Generală a Obligațiilor*, Editura Universul Juridic, București, 2019.

Stoica, Veronica, *Drept civil. Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2008.

Stoica, Valeriu, *Drept civil. Drepturi reale principale*, ediția a 4-a, Editura C.H.Beck, București, 2021.

Stoica, Valeriu, *Studii de drept civil*, Editura Universul Juridic, București, 2023.

Stoica, Veronica, Dragu, Laurențiu, *Moștenirea legală*, Ediția a 2-a, Editura Universul Juridic, București, 2022.

Sturner, Rolf, Peter L. Murray, *The civil Law Notary-Neutral Lawyer for the situation*, Editura C.H. Beck, 2010.

Tăbârcă, Mihaela, *Drept procesual civil*, ediția a 3-a, Editura Solomon, București, 2023.

Teaca, Mihaela Ioana, *Drept notarial. Note selective de curs*, Editura Pro Universitaria, București, 2018.

Tercier, Pierre, Pichonnaz, Pascal, *Le droit des obligations. Les notaires*, Editura Schulthess Verlag, Zurich, 2019.

Toader, Ionuț-Alexandru, *Răspunderea juridică a notarului public în context național și european*, Editura Hamangiu, București, 2021.

Trigallou, Bernard, *L honneur d un notaire*, Editura SPS, Lyon, 2004.

Trousset-Fawcett, Nathalie, *Notary public à Londres, Présentation du « deed » en Angleterre et au Pays de Galles*, Paris, 2011.

Tudorașcu, Miruna, Drăgoi, Adam, *Dreptul asupra moștenirii. Explicații teoretice și aspecte practice*, Editura Pro Universitaria, București, 2019.

Ungureanu, Carmen Tamara, Toader, Ionuț Alexandru, *Drept Civil. Partea Generală. Persoanele*, ediția a 5-a, Editura Hamangiu, București, 2022.

Ungureanu, Ovidiu, Munteanu, Cornelia, *Drept civil. Partea generală*, ediția a 2-a revizuită și adăugită de Cornelia Munteanu, Editura Universul Juridic, București, 2017.

Uniunea Națională a Notarilor Publici din România, *Actul autentic notarial între teorie și practică*, Editura Notarom, București, 2014.

Vauchelle, Jean Marie, *Notariat. Dèontologie et Responsabilité* Editura Presse Universitaires de Bordeaux, Pessac, 2022.

Wild, Wolfgang, *Kantonale Beurkundung und Grundbuchführung*, în *Revue suisse du notariat et du Registre Foncier*, ed. 32/1951.

Wolf, Stephan, *Kommentar zum Notariatsrecht des Kantons Bern*, Editura Stampfli, Berna, 2009 (citată: Stephan Wolf, *Kommentar*).

Wolf, Stephan, *Erwachsenenschutz un Notariat*, în *Revue suisse du notariat et du Registre Foncier*, ed. 91/2010.

Yaigre, Jean, Jean Francois Pillebout, *Droit professionnel notarial*, Editura LexisNexis, Paris, 2019.

Zattara-gros, Anne Francoise, Jean Yves-Camoz, *Comment devenir notaire ?*, Editura Defrenois, Paris, 2014.

II. Legislație recomandată

Franța

Loi du 25 ventôse an XI cu privire la organizarea notariatului (adoptată în 1803).

Loi du 28 avril 1816 cu privire la reforma fiscală .

Ordonanța numărul 45-1418 din 28 iunie 1945 cu privire la regulile de disciplină a notarilor publici și a anumitor ofițeri ministeriali.

Ordonanța numărul 45-2590 din 2 noiembrie 1945 cu privire la statutul notariatului.

Decretul numărul 45-0117 din 19 decembrie 1945 cu privire la regulile administrative publice aplicabile notarilor.

Decretul numărul 71-941 din 26 noiembrie 1971 cu privire la actele eliberate de notarii publici.

Decretul numărul 71-942 din 26 noiembrie 1971 cu privire la crearea, transferul și închiderea birourilor notariale, la competența notarilor și a reședinței notarilor, la arhivarea și transmiterea arhivei și a registrelor notariale.

Regulamentul Național din 24 decembrie 2009 cu privire la activitatea notarială.

Legea numărul 2015-990 din 6 august 2015 cu privire la creșterea economică, a activităților economice și a egalității de șanse în economie .

Legea 2016-1000 din 22 iulie 2016 cu privire la angajații birourilor notariale.

Codul Civil Francez.

Codul Comercial Francez .

Codul Construcțiilor din Franța.

Codul Fiscal din Franța.

Codul de Procedură Civilă francez.

Elveția

1. Legislație federală

Constituția Elveției.

Codul Civil elvețian.

Codul Obligațiilor al Confederației Elvețiene.

Codul de Procedură Civilă elvețian.

Ordonanța Consiliului Federal din 23 noiembrie 2011 cu privire la forma autentică electronică.

2. Legislație cantonală

Cantonul Appenzell Rhodes-Extérieures: Beurkundungsgesetz 26 octombrie 2009.

Cantonul Appenzell Rhodes-Intérieures: Verordnung über die öffentliche Beurkundung im Kanton Appenzell 1 iunie 1951.

Cantonul Argovie: Beurkundungs und Beglaubigungsgesetz 30 august 2011.

Cantonul Bâle-Ville: Notariatgesetz 18 ianuarie 2006.

Cantonul Bâle-Campagne: Notariatgesetz 22 martie 2012.

Cantonul Berna: Loi du 22 novembre 2005 sur le notariat.

Cantonul Fribourg: Loi du 20 septembre 1967 sur le notariat.

Cantonul Geneva: Loi sur le notariat du 25 noiembrie 1988.

Cantonul Glaris: Gesetz über Beurkundung und Beglaubigung 6 mai 2007.

Cantonul Grisons: Notariatsgesetz 18 octombrie 2004.

Cantonul Jura: Loi sur le notariat du 9 novembre 1978.

Cantonul Lucerna: Gesetz über die öffentlichen Beurkundungen 18 septembrie 1973.

Cantonul Neuchâtel: Loi du 26 août 1996 sur le notariat.

Cantonul Nidwald: Gesetz über die öffentlichen Beurkundungen 27 aprilie 1969.

Cantonul Obwald: Gesetz über die öffentlichen Beurkundungen 30 noiembrie 1980.

Cantonul Schaffhouse: Gesetz über Einführung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches 27 iunie 1911.

Cantonul Schwytz: Verordnung über die Beurkundung und Beglaubigung 24 mai 2000.

Cantonul Soleure: Notariatsverordnung 21 august 1959.

Cantonul Sankt Gall: Verordnung über die Amtsnotariate 13 iunie 2000.

Cantonul Tessin: Legge sul notariato 23 februarie 1983.

Cantonul Thurgovie: Einfuhrungsgesetz zum ZGB 3 iulie 1991.

Cantonul Uri: Verordnung über das Notariat 9 octombrie 1911.

Cantonul Valais: Loi du 15 décembre 2004 sur le notariat.

Cantonul Vaud: Loi du 29 juin 2004 sur le notariat.

Cantonul Zug: Gesetz über die öffentliche Beurkundung und die Beglaubigung in Zivilsachen 3 iunie 1946.

Cantonul Zurich: Notariatsgesetz 9 iunie 1985.

România

Legea 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Regulamentul de punere în aplicare a Legii 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Statutul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România.

Codul Deontologic al Notarilor Publici.

Legea 589/2004 privind regimul juridic al activității electronice notariale.

Codul Civil Român.

Codul de Procedură Civilă Român.

Ordinul Ministrului Justiției numărul 46/C/2011 privind aprobarea normelor privind tarifele de onorarii prestate de notarii publici.

Regulamentul de organizare și desfășurare a examenului de notar public pentru notarii stagieri și a concursului pentru ocuparea posturilor vacanțe de notar public.

III. Surse *on-line*

<http://fathom.lib.uchicago.edu/1/777777190170/>, University of Chicago, 2002.

<http://www.antiquitatem.com/en/tironian-notes-shorthand-ampersand>.

<https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32#32.20>

<https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html>.

<https://www.notairesdoc.fr/details-+acte+authentique+a+distance+comment+ca+marche-56.html>.

<https://notariatpublic.com/blog/certificat-mostenitor-titlu-proprietate>.